

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ФАРҒОНА ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

**FarDU.
ILMIY
XABARLAR-**

1995 йилдан нашр этилади
Йилда 6 марта чиқади

5-2021

**НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ**

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

Муассис: Фаргона давлат университети.

«FarDU. ILMIY XABARLAR – НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК. ФерГУ» журнали бир йилда олти марта чоп этилади.

Журнал филология, кимё ҳамда тарих фанлари бўйича Ўзбекистон Республикаси Олий аттестация комиссиясининг докторлик диссертациялари асосий илмий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Журналдан мақола кўчириб босилганда, манба кўрсатилиши шарт.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги томонидан 2020 йил 2 сентябрда 1109 рақами билан рўйхатга олинган.

Муқова дизайни ва оригинал макет ФарДУ таҳририят-нашриёт бўлимида тайёрланди.

Таҳрир ҳайъати

Бош муҳаррир
Масъул муҳаррир

ШЕРМУҲАММАДОВ Б.Ш.
ЗОКИРОВ И.И

ФАРМОҢОВ Ш. (Ўзбекистон)

JEHAN SHANZADAN NAYYAR (Япония)

ҒУЛОМОВ С.С. (Ўзбекистон)

БЕЗГУЛОВА О.С. (Россия)

LEEDONG WOOK. (Жанубий Корея)

БЕРДЫШЕВ А.С. (Қозоғистон)

РАШИДОВА С. (Ўзбекистон)

АЪЗАМОВ А. (Ўзбекистон)

КАРИМОВ Н.Ф. (Ўзбекистон)

ВАЛИ САВАШ ЙЕЛЕК (Туркия)

КЛАУС ХАЙНСГЕН (Германия)

ЧЕСТМИР ШТУКА (Словакия)

ЗАЙНОБИДДИНОВ С. (Ўзбекистон)

БАХОДИРХОНОВ К. (Ўзбекистон)

ТОЖИБОЕВ К. (Ўзбекистон)

Таҳририят кенгаши

ҚОРАБОЕВ М. (Ўзбекистон)

ЮЛДАШЕВА Д. (Ўзбекистон)

ОТАЖОНОВ С. (Ўзбекистон)

ЖЎРАЕВ Х. (Ўзбекистон)

ЎРИНОВ А.Қ. (Ўзбекистон)

КАСИМОВ А. (Ўзбекистон)

РАСУЛОВ Р. (Ўзбекистон)

САБИРДИНОВ А. (Ўзбекистон)

ОНАРҚУЛОВ К. (Ўзбекистон)

ХОШИМОВА Н. (Ўзбекистон)

ГАЗИЕВ Қ. (Ўзбекистон)

ҒОФУРОВ А. (Ўзбекистон)

ЮЛДАШЕВ Г. (Ўзбекистон)

АДҲАМОВ М. (Ўзбекистон)

ХОМИДОВ Ф. (Ўзбекистон)

ЎРИНОВ А.А. (Ўзбекистон)

АСҚАРОВ И. (Ўзбекистон)

ХОНКЕЛДИЕВ Ш. (Ўзбекистон)

ИБРАГИМОВ А. (Ўзбекистон)

ЭГАМБЕРДИЕВА Т. (Ўзбекистон)

ИСАҒАЛИЕВ М. (Ўзбекистон)

ИСОМИДДИНОВ М. (Ўзбекистон)

ТУРДАЛИЕВ А. (Ўзбекистон)

УСМОНОВ Б. (Ўзбекистон)

АХМАДАЛИЕВ Ю. (Ўзбекистон)

АШИРОВ А. (Ўзбекистон)

МЎМИНОВ С. (Ўзбекистон)

МАМАТОВ М. (Ўзбекистон)

МАМАЖОНОВ А. (Ўзбекистон)

ХАКИМОВ Н. (Ўзбекистон)

ИСКАНДАРОВА Ш. (Ўзбекистон)

БАРАТОВ М. (Ўзбекистон)

ШУКУРОВ Р. (Ўзбекистон)

ОРИПОВ А. (Ўзбекистон)

Муҳаррирлар: Ташматова Т.
Жўрабоева Г.
Шералиева Ж.

Таҳририят манзили:

150100, Фаргона шаҳри, Мураббийлар кўчаси, 19-уй.
Тел.: (0373) 244-44-57. Мобил тел.: (+99891) 670-74-60
Сайт: www.fdu.uz

Босишга рухсат этилди:

Қоғоз бичими: - 60×84 1/8

Босма табоғи:

Офсет босма: Офсет қоғози.

Адади: 50 нусха

Буюртма №

ФарДУ нусха кўпайтириш бўлимида чоп этилди.

Манзил: 150100, Фаргона ш., Мураббийлар кўчаси, 19-уй.

Фаргона,
2021.

О.Алиев	
Ахборот хавфсизлигига доир тушунчалар тавсифи	190
К.Пулатов	
Совет даврида Ўзбекистонда тарғиботнинг ривожланишида даврий матбуотнинг ўрни(1953-1956 йиллар)	193
С.Назарова	
Ўзбек санъатини забт этган Қўқон булбули	197
Д.Тошпулатова	
Муаллиф онги ва тафаккурида буюк қадриятларнинг акс этиши	201
И.Жўраев, Ҳ.Жўраев	
Навоний ижодида маънавий-маиший таназзул ва ижтимоий инқироз ифодаси	204
А.Акбаров	
Абадиятга дахлдор можаро	207
Н.Соатова	
Бадиий тасвирда адибнинг эстетик қарашлари	210
Н.Холматова	
Эркин Аъзам адабий-эстетик қарашларининг шаклланиши	214
Д.Юлдашева	
“Алла” матни лингвофольклористиканинг ўрганиш объекти сифатида	218
Ш.Кахарова	
Ўзбек ва инглиз педагоглари мулоқот хулқида қўлланиладиган мурожаат шаклларининг қиёсий тадқиқи.....	220
Ш.Мўминов	
Янги ўзбекистонда раҳбарлик ва унга ёндош тушунчалар семантикасига доир	223
Н.Юлдошева	
Содда гап қолиплари воқеланишига таъсир қилувчи морфологик омиллар ҳақида.....	226
М.Хошимов	
Тилда «субъектив – модал баҳо» микроконцептини воқелантирувчи кириш гапли қўшма гапларнинг лингвокогнитив ва лингвокультурологик жиҳатлари	228
М.Хусайнова	
Касб-хунарга оид латифаларнинг прагматик хусусиятлари	236
ФАНИМИЗ ФИДОЙИЛАРИ	
Илмга бахшида умр	239
Библиография	242

УДК :82.09:821.512.133(092)

ЭРКИН АЪЗАМ АДАБИЙ-ЭСТЕТИК ҚАРАШЛАРИНИНГ ШАКЛЛАНИШИ

ФОРМИРОВАНИЕ ЛИТЕРАТУРНО-ЭСТЕТИЧЕСКИХ ВЗГЛЯДОВ ЭРКИНА АЪЗАМА

FORMATION OF LITERARY-AESTHETIC VIEWS OF ERKIN A'ZAM

Нигора Холматова Якубовна¹¹Холматова Нигора Якубовна

– Қўқон давлат педагогика институти тадқиқотчиси.

Аннотация

Мақолада ёзувчи адабий-эстетик қарашларининг шаклланиши бадиий публицистикасидаги хотира мақолалари мисолида таҳлил этилган. Ўзига устоз санаган ўзбек реалистик ҳикоячилигининг асосчиларидан бири А.Қаҳҳор ҳақида бир нечта хотира мақолалар, бадиий ва муҳаррирлик, журналистик соҳасида катта устоз бўла олган А.Мухторга бағишланган учта хотира мақоласи таҳлилга тортилган.

Аннотация

В статье анализируется формирование литературно-эстетических взглядов писателя на примере мемуаров, написанных в жанре художественной публицистики. Проанализировано несколько воспоминаний об А. Қаҳҳаре - одном из основоположников узбекского реалистического повествования, которого А.Мухтар считал своим учителем, а также три воспоминания, посвященные А.Мухтару, который стал великим учителем в области журналистики, искусства и редактирования.

Annotation

The formation of the writer's literary-aesthetic views is analyzed in this article on the example of memoirs in art journalism. Several memoirs about A. Qahhor, one of the founders of Uzbek realist storytelling, who considered himself a teacher, three memoirs dedicated to A. Mukhtor, who became a great teacher in the field of journalism, art and editing were analyzed.

Таянч сўз ва иборалар: адабий-эстетик қарашлар, Эркин Аъзам, шаклланиш, хотира, бадиий публицистика, услуб, реализм, ибрат.

Ключевые слова и выражения: литературно-эстетические взгляды, Эркин Азам, становление, память, художественная публицистика, стиль, реализм, пример.

Key words and phrases: literary-aesthetic views, Erkin A'zam, formation, memory, artistic journalism, style, realism, homily.

Ўзбекистон халқ ёзувчиси Эркин Аъзам ҳозирги ўзбек адабиётининг энг кўзга кўринган йирик намояндаларидан бири ҳисобланади. Адиб шу кунга қадар ўндан зиёд бадиий асарлар тўпламини кенг адабий жамоатчиликка тақдим этди. Муаллиф ўзбек насрининг роман, қисса, киноқисса, ҳикоя, драматик жанрларида баракали ижод қилди. Шу билан бирга, Эркин Аъзам бадиий публицистиканинг мақола, сафарнома, фикра, адабий-қайдлар, адабий портрет, хотира, суҳбат жанрида ҳам сермахсул қалам тебратди. Ёзувчининг адабий танқидий қарашлари ва эстетик дунёқараши нафақат унинг бадиий ижодида, балки публицистик ижодида ҳам зоҳир бўлади. Эркин Аъзам 1992 йилда Ўзбекистон Миллий ахборот маҳкамасида ишлайди. 1994 йилдан эътиборан “Тафаккур” журналида бош муҳаррир вазифасида фаолият бошлайди. Журнални ташкил этишдан тортиб, уни оёққа

қўйишгача кўп заҳмат чеқди. Бугунги кунда “Тафаккур” журнали Эркин Аъзамнинг саъий ҳаракатлари туфайли нафақат жумҳуриятимизда, балки хорижда ҳам машҳур бўлди. Адиб бир журналнинг катта раҳбари ва ташкилотчиси сифатида, қолаверса, Олий Мажлисдаги депутатлик лавозимида ишлаши натижасида жамиятимиздаги барча соҳаларни жиддий ва атрофлича кузатиб, ўрганиб, кези келганда, ижтимоий-сиёсий, маънавий-ахлоқий, маиший, адабий муаммолар ва мавзулар ҳақида жонли фикралар, суҳбатлари билан ўз муносабатини ифодалаб борди. Шу ўринда, Эркин Аъзамнинг ўтган асрнинг 80-йиллар охири – 90-йиллар бошида яратилган мақола, фикра, суҳбатларига тўхталиб ўтамиз.

Адиб ўз ижодий услубини яратиш учун ўзидан олдин ўтган салафлари А.Қодирий, А.Қаҳҳор, Ойбек, Ғ.Ғулом, А.Мухтор, С.Аҳмад, Ш.Холмирзаев ижодини ва

уларнинг индивидуал бадий маҳоратини чуқур ўзлаштирди. Ўзига устоз санаган ўзбек реалистик ҳикоячилигининг асосчиларидан бири А.Қаҳҳорга бир нечта хотира мақола бағишлади. Булар “ҳалоллик ва шижоат” (1987), “жасур посбон” (2007) деб номланади. Эркин Аъзам А.Қаҳҳорни ҳаётда кўрган ва унинг суҳбатини олган инсон. Муаллифнинг бу икки мақоласида ҳаётда бошдан кечирилган ва юракдан ҳис этилган хотиралар ҳикоя қилинади. Мақолаларда Эркин Аъзамнинг адабий-эстетик дунёсида чуқур из қолдирган Абдулла Қаҳҳорнинг “ҳақиқатгўй”, “жасур”, “матонатли шахс”, “ҳалол”, “адабиёт жонкуяри” сифатидаги сиймоси гавдалантирилади. Жумладан, Эркин Аъзам А.Қаҳҳор ҳақидаги хотираларини эслаб, шундай ёзади: “Мен Абдулла Қаҳҳор сиймосида ҳақиқатнинг тимсолини, тимсол не, ҳақиқатнинг ўзини кўргандек бўламан. Ул зот ҳаётда ҳам, ижодда ҳам адлу инсоф учун оғишмай курашган, сўнги нафасига қадар бировга на эгилган, на букилишни билган жасур, матонатли инсон сифатида ҳар бир ижодкорга ибрат бўлгусидир” [1,292.]. Эркин Аъзам ўз адабий-эстетик дунёсини шакллантиришда А.Қодирий, А.Қаҳҳор сиймосида мужассамлашган “ҳақиқатгўйлик”, “жасурлик”, “матонатлилик” фазилатларини ўзига юқтирди. Муаллиф устоз Қаҳҳор ҳақидаги мақолаларида бу ёзувчининг ижодига бўлган шахсий муносабатини ҳам ифодалайди. Жумладан, тилга олганимиз мақолада А.Қаҳҳорнинг “Сароб” романи ва бу асарнинг ўз ҳаётида тутган ўрни ҳақида алоҳида тўхталади: “Сароб” – ҳозир менинг энг севимли китобларимдан, ўқиб тўймайман, неча қайталаб ўқиганиму яна неча бор ўқияжгимни ҳам айтолмайман. Уни зиддиятли йигирманчи йиллар зиёлилари ҳаётининг маълум сабабларга кўра бизга қоронғи жиҳатларини ҳаққоний акс эттирган нодир, илҳомбахш асар деб биламан. Ҳақгўй танқидчимиз Озод Шарафиддинов бу асарни Абдулла Қодирий романларидан кейин адабиётимиздаги “иккинчи чўққи”, деб атаганда минг бора ҳақ! Аммо ўшанда “Сароб”нинг бадий қадрию Салимхондек мураккаб образнинг чинакам талқини нима эканини менга ўхшаган бир ғўр бола қаёқдан билсин!” [1. 292].

Эркин Аъзам А.Қаҳҳорга бағишланган иккинчи мақоласида устоз адибнинг бешафқат реализми, ҳалол айтилган

мардона сўзларига юқори баҳо беради: “Абдулла Қаҳҳор ҳеч вақт фаришталик даъвосида бўлмаган. Бугун биз ҳаёл қилганимиздек, у киши мудом содиқ шогирдлари қуршовидаю оқибатли сафдошлар ардоғида ҳам эмас эди. Бандалик, бир замонлар адибга бадхоҳлик қилган, танасидаги дард, юзига эртачи ажин солганларнинг ҳаммаси ҳам энди ҳаётда йўқ. Бироқ ҳамон унинг “душман”лари кам эмас. Адиб уларга шахсан бир ёмонлик қилмаган, аксариятини ҳатто кўрмаган ҳам. Шунга қарамай, шунга қарамай...”

Абдулла Қаҳҳорнинг “ёмонлиги” – унинг бешафқат қалами, ёзган асарларидаги айрим нусхаларга мурасасиз нафрати, ҳаётнинг, адабиётнинг софлиги йўлида ҳалол туриб айтган мардона сўзлари, холос!” [1. 297].

“Орамиздаги одамлар” кўрсатувининг бир сонида Эркин Аъзам билан журналист ва ёш ёзувчи Сарвар Тўраев суҳбатида адиб Сурхон воҳасидан етишиб чиққан 70-йиллар адабий авлоди ва улуғ ёзувчи А.Қаҳҳорнинг 60-йиллар адабий авлодидан бўлган Ш.Холмирзаев ижодига берган баҳосини шундай эслайди: “Бундан чамаси кўп йил бурун, 67-йиллар, биз Усмонбой, Муҳаммад Раҳмон билан Абдулла Қаҳҳорнинг суҳбатида бўлганмиз, у киши бир гапни айтгани эсимда, ўшандай жойлардан (Сурхондарё назарда тутиляпти. – **таъкид бизники.** Н.Х.) ҳам ёзувчи чиқяпти, мана Шукурларни қаранг” деб. У пайтда ёш бола эдик, шу гап қулоғимизда қолган, буни ҳар ким ҳар хил таҳлил қилади. Билишимча, Абдулла Қаҳҳор Сурхондарёга келмаган, кўрмаган, у кишининг наздида, бир дашту саҳро бўлиб туюлган бўлса керак. Кўпчилик, водий аҳли, пойтахт аҳли ҳам Сурхондарёни шундай саҳро жой деб билади. Сурхондарё жуда олис воҳа, даштлар, тоғлардан иборат. Абдулла Қаҳҳор “ўшандай жойлар” деганида, мақтов маъносида айтганми ёки таажжуб маъносида, бироз мубҳам. У пайтда башорат ҳам қилиб бўлмасди. Энди бизнинг элимизнинг қўшиғи бор, дўмбира, бахшилари бор, йирик асарлари кам. Гарчи Сурхондарёдан Термизий, олимлар, шоирлар чиққан. Шунингдек, Сурхондарёда бахшичилик яхши ривожланган. Сурхондарё воҳасидан шўро даври адабиётида биринчи бўлиб, Шукур Холмирзаев ёзувчи бўлиб етишиб чиқди ва у киши ўзбек прозасини бир поғона кўтарди. Мен ёшроқ пайтимда

Бойсундан Шукур Холмирзаев деган чиққанини билмаган эканман. Менинг бола тасаввуримда Бойсундан шоир, ёзувчи чиқмаган эди. “Алпомиш”даги чўл, дашти Қалмоқ эли, “Фарҳод ва Ширин”даги “Бибиширин”, “Кетмон чопди” каби муқаддас жойлар, Бойсундаги хилват жойлар, тоғлар, даштлар, хуллас, гўзал табиат, ўзгача иқлим шароити бизни ёзишга ундади. Ҳеч ким бизга “сен ёзувчи бўласан”, “шоир бўласан”, “тўгаракка бор” демаган. Бизнинг давримизда китоб ўқиш урф эди. Тоғай Мурод, Усмон Азим, Нодир Норматов, Эшқобил Шукур, Муҳаммад Раҳмонлар адабиётга кириб келди, бирдан ўзбек адабиётида кўтарилиш бўлди, натижада, 70-йиллар ўзбек прозасида, поэзиясида Катта адабиётга қадам ташланди. Сурхондарё катта буюк адабиётга қадам қўйди” [5].

Эркин Аъзам ижоди ва унинг асосий эстетик тамойилларининг шаклланишида А.Қодирий, А.Қаҳҳор, Ғ.Ғулум, Ойбек каби устоз ижодкорлар қаторида А.Мухтор ҳаёти ва ижодининг ҳам алоҳида ўрни бор. Асқад Мухтор том маънода Эркин Аъзамга бадиий ва муҳаррирлик, журналистика соҳасида катта устоз бўла олди. Шу боис адибнинг бадиий публицистикасида А.Мухторга бағишланган учта хотира мақола ёзилди. Муаллиф устозининг ҳаётини ва ижодини ўзи учун ва авлодлар учун ибрат намунаси қилиб кўрсатади, ҳамда А.Мухтор ҳақидаги ҳаётий воқеаларни мақолага муҳрлайди. Жумладан, мақоланавис шундай ёзади: “Одатда, бош муҳаррир деганлари вақти-вақти билан ходимларни ҳузурига чорлаб сиёсат қилиб туради, “юқори”нинг кўрсатмаларини халққа етказиши. Бизда эса тартиб бошқача эди. Асқад ака ҳеч кимни беҳуда чақирмас, ишлари бўлса, ўзлари бўлимга чиқар эдилар. Бирор юмуш билан хоналарига кириб қолсангиз – муттасил кимнингдир қўлёзмасини ишлаб ўтирган ҳолда кўрардингиз. У ердан қуруқ чиқмасдингиз: қандайдир янги фикр биланми, қутилмаган мулоҳазаларни эшитибми...

Ибрат!” [1. 302.]. Эркин Аъзам мақола матнида устози А.Мухторнинг бешта ибратли фазилатини ҳаётий воқеалар асосида асослаб беради. Ёзувчининг кўз ўнгиде А.Мухтор меҳнаткаш, янгича фикрлашдан чарчамайдиган уйғоқ қалбли ижодкор, ёшларга меҳрибон устоз, танти ва камсуқум,

мурувватли инсон, донишманд, зукко файласуф адиб қиёфасида намоён бўлади.

Адибнинг устози Асқад Мухторга бағишлаб ёзилган иккинчи мақоласи “Асқад Мухтор замондошлари хотирасида” тўпламига киритилган. Бу мақолада Эркин Аъзамнинг Асқад Мухтор билан боғлиқ хотиралари, устоз-шогирд ўртасидаги муносабатлар, устози ҳақидаги илиқ хотиралар, ҳаётий воқеалар баён этилган. Мақолага Асқад Мухторнинг “Қайдан қайгача у, менинг ҳаётим” шеърини мисраси иқтибос қилинган. Эркин Аъзам мақоланинг бошланма қисмида илк бор Асқад Мухторни шоир сифатида Бойсун марказига ўрнатилган радиокарнай орқали таниганини ёзади. Мақоланавис ўқувчилик йилларида ёзувчининг “Туғилиш” романи ҳақида китобхонлар конференциясида маъруза қилганини ҳикоя қилади. Мақоланинг давомида Эркин Аъзам “Гулистон” журналида бирга ишлагани, таҳририятда кечган қизгин иш жараёнлари ҳақида ҳам ихчамгина ҳаётий ва ҳиссий кечинмаларни ўйларини баён қилади. Мақоланинг энг қизиқарли, таъсирчан ўрни устоз адибнинг касалхонада ётганида ундан хабар олишга борган Эркин Аъзамга қоғозга тобут расмини чизиб берган лавҳадир. Яна бир таъсирчан воқеалардан бири Асқад Мухторнинг шогирдига ёзган хати ҳақида: “Бу мактубни мен кўп кишига кўрсатдим, кўпларга ўқиб бердим. Бирор жойга ташлаб қўйишга кўнглим бўлмадим, негадир ирим қилибми, доимий ҳамроҳим – папкама солиб олдим. Қоғоз титилиб кетгунча, уч йилми-тўрт йил ёнимда юрди”[1,313.]. Мана шу устозидан келган бир мактуб тақдири ҳақидаги мазкур ҳаётий воқеалар китобхонни қаттиқ мутаассир қилади. Эркин Аъзам бутун умри шўро тузумида кечган ва социалистик реалистик ижодий методда ижод қилган Асқад Мухторнинг тузумлар ва мафкуравий ғоялар таъсирига мутлақо бўйсунмайдиган ёзувчининг етук бадиий маҳорати ва ширали бадиий тилига юқори баҳо беради: “Бу – адибнинг “назарноғирроқ” асарларидан ҳисобланади. Ажабо, уни ўқиганим сари ҳайратим ошарди. Ширали тилию тиниқ тасвирларини кўрсангиз! Манаман деган қорақалпоқ ёзувчиси ҳам ҳавас қиладиган пишиқ-пухта асар. “Қизил” роқ ўринларини олиб қўйсангиз, қирқ-қирқ беш йил бурун ёзилган бу қиссадаги фожиавий ҳолатлар

жаҳон адабиёти даражасидаги асарларга асос бўлгулик!

Қани эди, ижодий ҳасби ҳолингизда лоақал шундай бир асар бўлса!"[1,316.]. Бу фикрлар "Қорақалпоқ қиссаси" асарига берилган баҳодир.

Эркин Аъзамнинг устози ҳақидаги учинчи мақоласи "Оғир қоғоз заргари" деб аталади. Адабиётшуносликда Асқад Мухтор тинимсиз ижод жараёнида кўплаб романлар, қиссалар, ҳикоялар, драмалар, бадиий публицистика намуналари, ҳатто бадиий таржимачиликда ҳам катта заҳмат чеккани учун бир буюк француз ёзувчисига нисбат берилган "доимий ҳаракатдаги қўл" баҳоси унга ҳам берилган. Айнан шу меҳнаткашлик ва мудом ижодий меҳнат қўйнида яшаган Асқад Мухтор ҳаётига чизгилар беришда давом этган шогирд Э.Аъзам "Оғир қоғоз заргари" таърифини беради: "Чинакам ижодкор анчайин бир хатни ҳам қўл учида ёзмайди. Ёза олмайди. Ижодий виждони бунга йўл бермайди. Қоғозга бирор нима ёзиб-чизиш лозим бўлганда уни ҳамиша астойдил, бор имкон, тажрибасини ишга солиб бажаради. Ҳар қанча тажрибакор, ҳар қанча улкан истеъдод эгаси бўлмасин, қору аъмоли шу! Биладики, кўнглининг таржимони мана шу оқ қоғоз, уни кўнгил буюрмаган ношойиста сўзлар билан наридан-бери тўлдирмоқ - гуноҳ. Ёзув машғулоти, айниқса, ижод иши эса ҳамиша машаққатталаб, негаки "ҳаммасидан оғири - қоғоз..." (Асқад Мухтор таъбири).

Адабиётлар:

1. Аъзам Э. Эрталабки хаёллар. – Т.: Ўзбекистон, 2015.
2. Аъзамов Э. Чироқлар ўчмаган кеча. – Т.: Ёш гвардия, 1977.
3. Тошмухамедова Л. Абдулла Қодирийнинг адабий-эстетик қарашлари. Филол.фан.номзоди...дис. – Т.: 2005.
4. Эркин Аъзам бадиий олами. – Т.: Турон замин зиё, 2014.
5. <https://www.youtube.com/c/sirojiddinibrohim/>Эркин Аъзам "Орамиздаги одамлар" кўрсатуви меҳмони. Сухбатдош Сарвар Тўраев, ТерДУ археология йўналиши магистранти, журналист ва ёш ёзувчи.

Устознинг ўзи-да сўз меҳнати - ёзувчиликка мудом ана шундай зўр масъулият билан ёндашган". [1,317.]. Эркин Аъзам ўзининг "Кечикаётган одам" тўпламининг илк саҳифасига устозининг "Собирман" шеърини илова қилади. Бу ҳам муаллифнинг устози А.Мухторга кўрсатаётган катта ҳурмати ва эҳтиромидан далолатдир.

Э.Аъзам адабий-эстетик қарашларининг шаклланишида миллий адабиётимизнинг катта ижодкорларининг бадиий тажрибалари асос бўлди. Шу билан бирга жаҳон адабиётининг йирик ёзувчилари С.Эфраим, А.Несин, Ф.Искандар, В.Аксёнов, Г.Матевосян, Ч.Айтматов, ўз замондошларидан Мурод Муҳаммад Дўст ижодига хос янги услуб ва ёзувчи эстетик идеалларининг янгилиги Э.Аъзамни ўзига жалб этди. Юқорида Э.Аъзамнинг икки устози – А.Қаҳҳор ва А.Мухтор ҳақидаги публицистик мақолаларини таҳлил қилиш орқали ёзувчи эстетик дунёқарашининг шаклланишида уларнинг ҳаёти ва ижоди катта аҳамиятга эга бўлганлигини англадик.

Хулоса қилиб айтганда, Эркин Аъзамнинг адабий-эстетик қарашлари матбуот, "Тафаккур" журнали, шунингдек, адабий-бадиий ойномалар – "Шарқ юлдузи", "Ёшлик" ва "Ўзбекистон адабиёти ва санъати" ("Ўзбекистон маданияти" – **олдинги номи**. – таъкид бизники. Н.Х.) каби қатор газета ва журналлардаги мақола, суҳбатлари ҳамда бадиий ижодида зоҳир бўлди.

(Тақризчи: А.Сабирдинов – филология фанлари доктори)